

Duygusal Yalnızlığa Bir Çözüm Olarak Chatgpt: Kişilerarası İletişimin Yeni Aracı*

ChatGPT as a Solution to Emotional Loneliness: A New Tool for Interpersonal Communication

Elif Başak SARIOĞLU**
Esra Pelin GÜREGEN***

Öz

Yalnızlık, günümüz toplumunun en yaygın sağlık sorunlarından biridir. Kaynaklandığı nedene veya bireyde ortaya çıkan belirtilere bağlı olarak farklı şekillerde ele alınan yalnızlık, çalışma kapsamında duygusal yalnızlık özelinde irdelenmiştir. Duygusal yalnızlık ile başa çıkmak adına bir sohbet botunun (Chatgpt) kullanılmasına yönelik katılımcıların tutumlarının incelendiği çalışma olgubilim araştırma desenine sahiptir. İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin İletişim Fakültesi öğrencilerinin örneklem olarak seçildiği araştırmada, nitel veri toplama aracı olan derinlemesine görüşme vasıtasıyla toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Katılımcıların, olumlu tutumları ve güçlü antropomorfize etme reflekslerinin aksine Chatgpt'nin yalnızlıkla mücadele etme aracı olarak kullanımına temkinli yaklaşıtları anlaşılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu Chatgpt ve teknolojik araçların duygusal ve sosyal ihtiyaçları karşılama adına yönelik olumsuz bir yargıya sahiptir. Buna karşın katılımcıların büyük bir çoğunluğu yakın bir gelecekte Chatgpt ve benzeri araçların sosyalleşme amacıyla kullanılmasının yaygınlaşacağına inanmaktadır. Yapay zekâ teknolojilerinin duygusal ihtiyaçları karşılama yeteneğine yönelik güvensizlik ve duygusal ihtiyaçları karşılama halinde sosyo-kültürel hayata verebileceği zararlar merkezinde ağırlık kazanan endişelerin bir diğer ortak teması ise etik sorunlardır. Ayrıca katılımcıların endişelerini aktarıırken popüler kültürde yer alan (film, dizi ve oyun vb.) yapay zekâ temsillerini işaret ettiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Chatgpt, Kişilerarası İletişim, Yalnızlık, Antropomorfizm, Sohbet Botu

* Bu makalenin araştırması, Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Etik Kurulu'nun 2023-06 tarihli, 7 sayılı kararı gereğince Etik Kurul Onayı almıştır.

** Doç. Dr., Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, 0000-0001-5558-6596, elifsarpca@yahoo.com

*** Arş. Gör., Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, 0000-0003-3564-7560, ep.guregen1@gmail.com

Makale Geçmişi / Article History

Gönderim / Received: 14.09.2023

Düzeltilme / Revised: 16.12.2023

Kabul / Accepted: 05.01.2024

Abstract

Loneliness stands as one of the most pervasive and universal health issues in contemporary society. This study, conducted within the scope of emotional loneliness, delves into the nuances of loneliness, understanding its origin and how it manifests in individuals. In the research where students from the Faculty of Communication of a foundation university in Istanbul were chosen as the sample, the data collected through in-depth interviews, a qualitative data collection tool, were analyzed using content analysis method. This phenomenological research design aimed to assess participants' attitudes toward utilizing a chatbot (ChatGPT) as a tool to combat emotional loneliness. Despite their generally positive disposition and strong tendency to anthropomorphize, participants were found to approach the use of ChatGPT with caution. The majority harbored negative judgments about ChatGPT and technological tools meeting emotional and social needs. However, a significant portion believes that the widespread adoption of ChatGPT and similar tools for socialization is imminent in the near future. Concerns predominantly revolve around mistrust in artificial intelligence technologies' ability to meet emotional needs and the potential harms they could inflict on socio-cultural life, with ethical issues forming another major theme. Notably, when expressing their apprehensions, participants frequently referenced artificial intelligence representations in popular culture, such as films, series, and games.

Keywords: ChatGPT, Interpersonal Communication, Loneliness, Anthropomorphism, Chatbot

Giriş

Duygusal yalnızlık, modern yaşamın getirdiği zorluklar ve iletişim araçlarının değişimiyle birlikte giderek artan bir sorun haline gelmiştir. İnsanlar, teknolojik ilerlemelerin sağladığı iletişim imkanlarına rağmen, duygusal bağlantı kurma ve anlamlı ilişkiler geliştirme konusunda zorluklar yaşamaktadır. Perlman ve Peplau (1984, s. 14), yalnızlığı, kişinin yetersiz sosyal ilişkilerinin acı verici bir uyarı sinyali olarak tanımlamaktadır. Yalnızlık; depresyon, anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıklara sebebiyet vermesinin yanında kanser, iltihaplı hastalıklar, kalp hastalıkları gibi fiziki sorunlara hatta bilişsel gerileme, alzheimer gibi bilişsel sorunlara da yol açabilmektedir (Keleş, 2019). Erken ölüm riskini 14 kat arttıran yalnızlık (DHA, 2023), modern dünyanın evrensel bir sağlık sorunudur. Literatürde ağırlıklı olarak yaşlı yalnızlığı kapsamında ele alınsa da yapılan araştırmalar yalnızlığın gençler arasında yaşlılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Euronews, 2023). Bu kapsamda gençlerin yalnızlık ve yalnızlıkla mücadele etme deneyimleri irdelenmesi gereken önemli bir başlık olarak ortaya çıkmaktadır.

Yalnızlığı diğer salgın hastalıklardan daha tehlikeli kılan ilaçla tedavi edilemeyen doğasıdır (Tiwari, 2013, s. 322). Yalnızlık pandemisinden kurtulmak adına kritik role sahip olan diğer insanlarla etkileşim içinde olma ihtiyacını medikal olarak tatmin etmek mümkün değildir. Teknolojik uygulamalar vasıtası ile ihtiyaç duyulan etkileşimin ikame ve simüle edilmesi ise tartışılması gereken bir pratiktir. Teknoloji ve yalnızlık ilişkisi diyalektik bir düzlemde sıklıkla ele alınsa da yalnızlığa potansiyel bir çözüm olma iddiası yapay zekâ teknolojilerinin gelişimi ile ivme kazanmıştır. Günümüz sohbet botu tsunamisi (Grudin & Jacques, 2019, s. 209), yapay zekâ destekli sohbet botları ile insanlar arasındaki etkileşim deneyimlerinin incelenmesini zorunlu hale getirmiştir. Chatgpt gibi dil modeli tabanlı sohbet botları, duygusal yalnızlığa bir çözüm olarak kullanılabilir ve kişilerarası iletişimi yeni bir boyuta taşıyabilecek araçlar olarak öne çıkmaktadır. Yapay zekanın gelişimi ve

yapay zekâ tabanlı sohbet botlarının ikame edebildikleri iletişim pratiklerinin sayısı arttıkça toplum adına cevaplanması gereken bazı sorular ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışma, toplum adına cevaplanması gereken soruların yönünü tayin etmek adına bir başlangıç noktası oluşturmayı amaçlamış ve günümüzün en popüler sohbet botu olan Chatgpt özelinde sınırlandırılmıştır (Curry, 2023). Çalışma, üniversite öğrencilerinin yapay zekâ uygulamalarının yalnızlıkla mücadelede kullanımı adına düşüncelerini anlamak için gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin analizine ve yorumlanmasına dayanmaktadır.

Kalabalıklar İçinde Yalnız Olmak: Duygusal Yalnızlık

İnsan, ilk varoluşundan itibaren hayatı idame ettirebilmek adına çeşitli ihtiyaçlara sahiptir. Bilim insanları, bu ihtiyaçları algılanan gereksinim yoğunluğuna ve önemine göre sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmalar göz önüne alındığında, bireyin beslenme, uyku, güvenlik, ilişki kurma, sevilme ve iletişim gibi temel ihtiyaçlara sahip olduğu görülmektedir (Maslow, 1970, s. 61). Kişiler arası iletişim gereksinimi, insanların tatmin edici bir ilişki kurma ve devam ettirme ihtiyacından doğmaktadır. Çevresiyle iletişim içinde olan kişiler temel gereksinimlerini karşılayabilmektedirler (İmamoğlu, 2009, s. 15). Yalnızlık, bireyin sosyal bağlantı eksikliği veya sosyal ilişkilerden yoksun olma durumunu ifade etmektedir. İnsan doğasının ayrılmaz bir parçası olan yalnız olma hali, sürekli ve kronik bir hale evrilmesi ile bireyin zihinsel ve fiziksel sağlığını tehdit edecek bir sağlık sorununa dönüşmektedir. İnsanlar arasındaki sosyal etkileşim, oldukça karmaşık bir dinamığe sahiptir. İyi düzeyde kişilerarası ilişkilere sahip olmak, bireyin gelişimine olumlu katkı sağlarken, zayıf ilişkiler veya yetersiz iletişim ise yalnızlık duygusunu tetikleyebilmektedir. Dolayısıyla, sosyal etkileşim insan hayatında önemli bir rol oynamakta ve kişilerarası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Farina vd., 1991, s. 351).

Yalnızlık her insanın deneyimlediği, öznel ama bir o kadar da evrensel bir durumdur. Öznel olması sebebi ile pek çok farklı anlam, değer ve tanıma sahip olan yalnızlığı Peplau ve Perlman (1984, s. 14), kişinin sosyal ilişkiler ağının niteliksel ve niceliksel olarak yetersiz olması durumunda ortaya çıkan nahoş deneyim olarak tasvir etmiştir. Peplau ve Perlman (1984, ss. 14-15), söz konusu tasvirin çoğu bilim insanının yalnızlığı tanımlarken işaret ettiği “sosyal ilişkilerdeki algılanan eksiklik”, “deneyimin öznelliği” ve “üzücü doğası” unsurları barındırdığını vurgulamakta ve kapsayıcılığını işaret etmektedir. Literatür incelendiğinde yalnızlığın genel olarak üç farklı yaklaşımla açıklandığı görülmektedir. İlk yaklaşımda “yalnızlık” (loneliness) uzun süreli psikolojik bir durum olarak tasvir edilmektedir. Diğer yaklaşıma göre ise “yalnız” (lonely) kavramı, bireyin toplum içerisinde bir ağırlığının ya da yerinin olmadığı hissini taşıması olarak tanımlanmaktadır. Yalnızlık için kullanılan “tek başına” (alone) terimi ise sosyal ve duygusal yalnızlık içermeyen, sadece bireyin tek başına olduğu anlamını taşıyan bir ifade olarak olumlama ya da olumsuzluk içeriği taşımamaktadır (Mullins vd., 1989, ss. 113-114). Daha da açacak olursak, Loneliness (Yalnızlık), bir kişinin sosyal ilişkilerden yoksun hissettiği, izole edildiği veya sosyal bağlantılardan yoksun olduğu bir durumu ifade etmektedir. Bu terim, genellikle kişinin içsel bir duygusal durumunu tanımlamaktadır. Yalnızlık, insanın diğer insanlarla bağlantı kurma, anlamlı ilişkiler kurma ve sosyal aidiyet hissi gibi temel insan ihtiyaçlarından yoksun olduğu zaman ortaya çıkar. Bu terim, genellikle olumsuz bir hissiyatı

ifade eder ve bireyin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir. Öte yandan, “Lonely” (Yalnız) terimi ise bir kişinin yalnızlık hissi yaşadığını veya yalnız hissettiğini ifade eder. Bu terim, bireyin duygusal durumunu belirtir ve genellikle geçici bir durumu ifade eder. Bir kişi, belirli bir zamanda veya durumda yalnız hissedebilir, ancak bu durum sürekli bir durum olmayabilir. “Lonely” terimi, bireyin içsel deneyimini ifade eden bir sıfat olarak kullanılmaktadır. Yani, “loneliness” genel ve sürekli bir durumu ifade ederken, “lonely” ise daha geçici bir hissiyatı, anlık bir duygusal deneyimi belirtmektedir. “Alone” (tek başına) terimi ise bir kişinin fiziksel olarak yalnız olduğunu veya başkalarından ayrı olduğunu ifade eder. Tek başına olmak sosyal ilişkilerden uzak olmak anlamına gelebilir, ancak yalnız hissetmek veya yalnızlık duygusuyla ilişkili olmak zorunda değildir. Bir kişi yalnız kalmakta tercih edebilir veya yalnızlık duymadan kendi başına vakit geçirebilir. Bu kapsamda yalnız değer yüküldür; “tek başına”nın mutlaka sahip olmadığı duygusal bir boyutu içermektedir ve genellikle olumsuzluk barındırmaktadır (Svendsen, 2005, s. 12).

Duygusal yalnızlık, diğer yalnızlık çeşitlerinden farklı olarak yeni ilişkiler kurarak ya da yeni arkadaşlıklar oluşumu ile ortadan kalkmamaktadır. Duygusal yalnızlık hali adına bireyin kurduğu ilişkilerde duygusal bağın varlığı belirleyici olmaktadır. Bireyin kurduğu ilişkilerde bağlılığın olmaması ya da bağlılık konusunda eksiklik hissiyatı duygusal yalnızlığın kök nedeni olarak ortaya çıkmaktadır (Weiss, 1973, ss. 90-91). Ancak *Üçüncü Dalga Toplumu*'unda “özgür” ve “bağımsız” insanın modüler (kullan-at) ilişkilerinde, bir topluluğa aitlik hissi, yakınlık ve anlayış gibi duygusal bağlantıları deneyimlemesi ve/veya sürdürmesi pek mümkün görünmemektedir. Bu kapsamda yalnızlaşan bireyin imdadına simülark arkadaş olarak chatgpt ve benzeri yapay zekâ destekli sohbet botlarının koşabilme potansiyeli üzerine düşünülmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir “Arkadaş” Olarak Yapay Zeka: Antropomorfizm

İnsanlar var oldukları ilk andan itibaren gerek fizyolojik gerek psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına diğer insanlara ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu ihtiyaç o kadar güçlüdür ki bazı durumlarda kişilerin, insan olmayan şeyleri insan olarak yaratmaları adına onları motive edebilmektedir (Epley vd., 2008, ss. 143-144). Yunanca “anthropos” (insan) ve “morphe” (form) kelimelerinden türeyen antropomorfizm kavramı, insan olmayan bir varlığı insan olarak veya insan özelliklerine sahip olarak algılamayı işaret etmektedir (Guthrie, 2013, s. 111). İcadından bu yana sıklıkla antropomorfizm çalışmaları ile ele alınan bilgisayarlar, yapay zekanın antropomorfizmini anlamak adına önemli bir referans noktası oluşturmaktadır. CASA (Computers as Social Actors) paradigmasına dayanan bu çalışmalar (Nass vd., 1993; Nass vd., 1994; Nass vd., 1995) insan-insan etkileşimini yönlendiren sosyal kuralların insan-bilgisayar etkileşimi için de aynı şekilde geçerli olduğunu ifade etmektedir. Nass ve Moon (2000, s. 93) bireylerin sosyal kural ve davranış pratiklerini (nezaket, karşılıklılık, stereotipleme, insan dili kullanılması vb.) bilinçsizce bilgisayarlara uyguladıklarını ifade etmektedir. Ancak sosyal kuralların bilinçsiz ve refleksif uygulaması savının yapay zeka teknolojileri adına geçerli olmadığını işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Gambino vd., 2020, ss. 77-78).

Britannica'ya göre (2023) yapay zeka (AI), dijital bir bilgisayarın veya bilgisayar kontrollü bir robotun, genellikle akıllı varlıklarla ilişkilendirilen görevleri gerçekleştirebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu terim, insanların akıl süreçlerine sahip sistemlerin geliştirilme projelerini isimlendirmek adına kullanılmaktadır. Sohbet botları (chatbot) kullanıcılarla sohbet havasında etkileşim kurmayı amaçlayan “bot” adı verilen metin tabanlı diyalog sistemi yardımıyla insan dilini taklit eden bilgisayar programlardır (Zumstein & Hundertmark, 2017, s. 98). Yapay zekâ teknolojisi ile entegre olmadan önce web siteleri ve uygulamalarda sınırlı soru-cevap kapasitesi ile müşterilere hizmet sağlayan sohbet botları, yapay zeka teknoloji uygulamaları desteği ile insan benzeri etkileşimde bulunabilmekte ve duygusal tepkiler sergileyebilmektedir (Moussawi vd., 2021, s. 348).

Brandtzaeg ve Folstad'ın (2018, s. 43) sohbet botlarının kullanım motivasyonlarını inceledikleri çalışmada, kullanıcıların temel olarak yardım ve bilgi edinmek için sohbet botlarını kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda bazı kullanıcıların sohbet botunu temel kullanma motivasyonlarının sosyal ve ilişkisel faktörler olduğu anlaşılmış ve hatta bazı kullanıcıların – sohbet botunun insan olmadığını bilmelerine rağmen – sohbet botlarının yalnızlığı azaltmaya veya sosyalleşmeyi sağlamaya yardımcı olabileceğini bildirdiği belirtilmiştir (Brandtzeg & Folstad, 2018, s. 43). Skjuve vd. (2021) kullanıcıların sohbet botunu (Replika) anlayışlı, yargılamayan olarak nitelendirdiklerini ve kullanıcıların kendilerini ifşa etme adına bir tedirginlikleri olmadığı açığa çıkarılmıştır. Bu bulgu Weizenbaum'un (1996, s. 42) bir bot ile konuşulduğunda bilgi saklama ihtiyacının ortadan kalktığı ifadesini destekler niteliktedir. Sohbet botlarının yargılayıcı olmaması kullanıcıları sohbet botları ile iletişim kurmaya ve kendini ifşa etmeye teşvik etmektedir (Brandtzeg & Folstad, 2018; Lucas vd., 2014; Zehnder vd., 2023, s. 286). Sohbet botlarının her zaman ulaşılabilir olması ve da sosyalleşme adına kullanımını teşvik eden bir nitelik olarak öne çıkmaktadır (Brandtzeg & Folstad, 2018). Sohbet botu kullanıcılarının beklentilerini ve deneyimlerini inceleyen Zamora (2017, ss. 258-259) duygusal destek sağlamak adına sohbet botlarının kullanımına yönelik kuşkulara işaret etmektedir. Kullanıcıların sohbet botlarının yargılayıcı olmamasını olumlu bir özellik olarak vurgulamasının yanında “insan gibi düşünme” yeteneklerine şüphe ile yaklaştıklarını ve gizli bilgilerin “sızdırılması” vb. güvenlik endişelerinin bulunduğunu bulgulamıştır (Zamora, 2017, s. 259).

Kullanıcının yapay zekayı ve teknolojiyi algılama biçimi yapay zekanın antropomorfiye edilme sürecini etkilemektedir. Bireylerin teknolojiye yönelik tutumlarını olumlu (teknopiyonlar) ve olumsuz (luddistler) olarak iki kategoride ele almak mümkündür (Youn & Jin, 2021, s. 4). Teknopiyonlar, teknolojiye güven duyan ve teknolojik gelişmelere yönelik olumlu duygulara sahip kişileri işaret etmektedir. Teknopiyonların karşısında yer alan ve teknolojiye yönelik karamsar bir tutum benimseyen luddistler, teknolojinin kabul edilmesini sorgulayan ve insanlık ve toplum üzerinde uzun vadeli etkileri olan yeni teknolojileri kabul etme konusunda dikkatli olan bireyler olarak tanımlanabilmektedir (George, 2011, s. 40). Yapay zekaya yönelik bireylerin tutumlarını etkileyen önemli bir faktör popüler kültürdeki yapay zeka temsilleridir (Youn & Jin, 2021, s. 4). Bartneck (2013, s. 69) gerçekleştirdiği çalışma kapsamında robotların medyadaki temsilini irdelemiş ve robotların öykülerde çatışma yaratmak ve insanlığa karşı ortak öteki kurgulamak adına sıklıkla kullanıldığını bulgulamıştır. Söz konusu temsiller izleyicilerde önyargılara, yanlış beklentilere ve

abartılı korkulara yol açabilmesi ve teknolojiye yönelik tutumlarını ve kullanım süreçlerini etkilemesi kapsamında önem taşımaktadır (Salles vd. , 2020, s. 89). Benzer bir şekilde Liang ve Lee (2017, s. 383) gerçekleştirdiği çalışmada bilim kurgu ile ilgili medyaya maruz kalmanın yapay zekâ ve otonom robotlara yönelik korkuyu öngördüğünü bulgulamış ve yapay zeka ve otonom robotlara yönelik korku ile yalnızlık ve işsizlik korkusu ile bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Liang ve Lee (2017, s. 383) bireylerin iş ve sosyal hayatlarındaki konumlarını robot ve yapay zekâ ajanlarına kaptırmaya yönelik endişelerini işaret etmektedir.

Literatürde antropoforizm ile olumlu hisler kapsamında kurulan pozitif korelasyonun yanında belirli bir düzeyin üzerindeki antropomorfizmin kullanıcılarda kaygı ve rahatsızlık yaratabileceği de ifade edilmektedir (Duffy, 2003, s. 188; Troshani vd., 2021, s. 489). Benzer bir şekilde Lin, Chi ve Gursoy'un (2020, s. 546) çalışması da yapay zekanın fazla insansılaştırılmasının programın kullanımı adına isteksizlik yarattığını bulgulamıştır. Söz konusu kaygı ve rahatsızlık, tekinsiz vadi teorisi ile açıklanmaktadır. Teori, bireylerin başlangıçta insan benzeri teknolojilere olumlu bir yakınlık gösterdiklerini, ancak çok insan benzeri hale geldiklerinde tüyler ürpertici veya gizemli bir his deneyimlediklerini öne sürmektedir (Wagner, 2019, s. 12; Song & Shin, 2022, s. 14). Ciechanowski vd.'nin (2019, s. 539) gerçekleştirdiği çalışma metin tabanlı bir sohbet botunun, animasyonlu ve bedensel bir sohbet botuna göre daha az ürkütücü hissettirdiği ve daha az olumsuz etkilere sebep olduğunu göstermiştir. Skjuve vd.'nin (2019, s. 30) gerçekleştirdikleri çalışma ise insan benzeri metin tabanlı sohbet botlarının, kullanıcıların tekinsiz vadi hisleri uyandırmadığını göstermektedir.

Yalnızlıkla Mücadelede Bir Araç Olarak Yapay Zekâ

“İletişim çağının” en yaygın ve bulaşıcı hastalığı olarak tanımlayabileceğimiz yalnızlık, literatürde teknoloji ile ilişkisi kapsamında sıklıkla ele alınmaktadır. Kimi zaman yalnızlığın yordayıcısı olarak olumsuz kimi zaman yalnızlıkla mücadele etme aracı olarak olumlu ele alınan teknolojik gelişmeler, türleri ve amaçları kapsamında farklılaşmaktadır. Son zamanlarda yalnızlığa çözüm olmak adına yükselen güçlü bir sektör olan sosyal robotlar, ideal vekil arkadaş görevini üstlenmekte ve sevginin “yapay” bir versiyonunu kurgulamaktadır (Merrill Jr vd., 2022, s. 102). Benzer bir şekilde insan benzeri iletişim reflekslerine sahip olan yapay zekâ destekli sohbet botları da yalnız insanlar için bir destek görevi görebilmektedir (Epley vd. 2007, s. 875; Eyssel & Reich, 2013, Waytz vd., 2010, Waytz & Epley, 2012) yalnızlık hissi veya sosyal bağlantı eksikliği yaşayan bireylerin, insan dışı etkenleri antropomorfe ederek sosyal acıyı hafifletmeye çalışabileceğini ifade etmektedir. Luczak vd. (2003, s. 1371) gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında bireylerin sosyal etkileşimlerindeki eksiklikleri teknik cihazlarla etkileşime geçerek telafi edebileceklerini bulgulamışlardır. Eyssel ve Reich'in (2013, s. 121) gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında yalnız insanların – kontrol grubundaki katılımcılara oranla – bir sosyal robotu (FloBi) daha fazla insanlaştırdıklarını ortaya koymuşlardır. Pradhan vd.'nin (2019, s. 18) çalışmaları kapsamında sesli asistanların antropomorfe edilme nedenlerinden birinin sosyal temas ve bağlılık isteği olduğuna işaret etmişlerdir. Benzer bir şekilde Li ve arkadaşları (2020, s. 7) gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında duygusal yalnızlığın algılanan robot antropomorfizmini artırdığını bulgulamışlardır. Görüldüğü üzere yalnız bireyler belirsiz olabilen insan dışı etkenleri

(ör. yapay zekâ teknolojisi) sosyal bağlantı yollarına dönüştürerek, sosyal acıyı ve kopukluk hissini hafifletmeye çalışabilmekte ve insan dışı etkenin de belirsizliğini azaltabilmektedir.

Sohbet botlarının, anksiyete ve depresyonla başa çıkmaya yardımcı vekiller olarak terapötik amaçlı kullanımı yaygındır (Abd-Alrazaq vd., 2019, s.18; Boyes, 2023; Neff, & Nagy, 2018, s.97). Çalışmalar göstermektedir ki sohbet botlarının terapötik kullanımı, ruh halinde ve zihinsel bozuklukların semptomlarında iyileşmelere yol açabilmektedir (De Gennaro vd., 2020, Fitzpatrick vd., 2017; Fulmer vd., 2018; Inkster vd., 2018). Çalışmalar ağırlıklı olarak sohbet botlarının terapötik kullanımı merkezinde kurgulansa da yalnızlık ve sohbet botu – özellikle yaşlı yalnızlığı perspektifinde – ele alınan bir diğer tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Ta vd. (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada sohbet botunun (Replika), kullanıcılardaki yalnızlığı azaltmadaki etkisini saptamıştır. Yapay zekâ destekli sohbet botlarının gündelik sosyal destek sağlama durumunu ve sosyal destek türlerini inceledikleri çalışma kapsamında bilgi desteği, duygusal destek, arkadaşlık desteği ve değerlendirme desteği sağladığı bulguların sohbet botunun bazı kullanıcılar tarafından “garip” ve “ürkütücü” bulunduğu ifade edilmektedir. Her ne kadar Skjuve vd. (2019) insan benzeri metin tabanlı sohbet botlarının, kullanıcıların tekinsiz vadi hisleri uyandırmadığını ifade etse de söz konusu tanımlamalar tekinsiz vadi kapsamında ele alınabilmektedir. Jones ve arkadaşları (2021, s. 2) çalışmaları kapsamında kişisel sesli asistanların ileri yaştaki insanların yalnızlığını azaltmada başarılı olduğunu ifade etmiş ve kullanıcıların kişisel sesli asistanlar ile etkileşimlerini tanımlayan dört antropomorfik tema bulgulanmıştır; selamlamalar (merhaba, günaydın vb.), yorumlar ve sorular (doğrudan cihaz ile konuşulan ve cihaz ile gerçek bir varlık gibi konuşulan etkileşimler), kibar etkileşimler (kişiler arası ilişkilerdeki nezaket normlarının uygulanması) ve tepki (cihazın geri bildirimlerine verilen kişiler arası ilişkilere benzer yanıtlar). Benzer bir şekilde Dosovitsky ve Bunge'nin (2021) gerçekleştirdikleri çalışma kapsamında sohbet botlarının yaşlı yetişkinlerin yalnızlık ve sosyal izolasyon ile başa çıkması adına olumlu değerlendirildiğini ortaya çıkarmıştır. Sohbet botları ile gerçekleştirilen deneyimi tanımlamak adına “yardım” kelimesinin kullanım sıklığına değinen çalışmada sohbet botuna atanan “yargılayıcı olmama”, “ilgili olma” “iletişime açıklık” gibi kişilik özelliklerinin alt temalar olarak tasniflendiği görülmektedir. Ayrıca sohbet botlarının yaşlılara yardımcı olmak ve desteklemek adına kullanımının irdelendiği çok sayıda çalışmada etkileşim deneyiminin ilgi, tatmin ve güven sağlama adına başarılı olduğu saptanmış ve yalnızlıkla başa çıkabilmek adına yardımcı olduğu bulgulanmıştır (Chaves, & Gerosa, 2021; Fitzpatrick vd., 2017; Gasteiger vd., 2021; Robinson vd., 2016). Wang ve Shao (2022, s. 473) turistlerin sohbet botu kullanma motivasyonlarını yalnızlık perspektifi ile inceledikleri çalışmalarında, turistlerin sohbet botlarını yalnızlıkla mücadele etmek ve sosyal arzularını tatmin etmek adına kullandıklarını bulgulanmışlardır. Ayrıca Wang ve Shao (2022, s. 483) tekinsiz vadi etkisinin yanında kullanıcıların mahremiyet sızıntısı ve sohbet botu bağımlılığı adına da endişeye sahip olduklarını da ifade etmektedir. Son olarak Sullivan vd.'nin (2023, ss. 4447-4448) gerçekleştirdiği yalnızlıkla mücadelede yapay zekâ (AI) “arkadaş” etkileşimlerini inceleyen çalışmada beş olumlu ve dört olumsuz tema ortaya çıkarmışlardır. Olumlu temalar; algılanan (daha az) yalnızlık (kullanıcının AI ile etkileşimleri ile kendisini daha az yalnız hissetmesi), algılanan AI dostluğu (kullanıcının AI'yi bir arkadaş/dost olarak görmesi ve belirli arkadaşça etkileşimleri AI ile olan etkileşimlere ikame görmesi), ruh sağlığı faydaları (ruh sağlığı problemleri olan kullanıcılara

yardımcı olması), algılanan AI insanlığı (kullanıcıların AI'ı antropomorfize etmesi), algılanan AI duygusal desteği (AI'nin kullanıcıya yönelik empati, cesaretlendirme ve övgü içeren destekleyici davranışları) şeklinde ifade edilebilmektedir. Olumsuz temalar; algılanan sorumluluğun eksikliği (AI'nin doğal konuşmaları anlama ve sürdürme yeteneğinin yetersizliği), algılanan inanmazlık (iki sebepten kaynaklanmaktadır; ilk olarak AI'nin insan benzeri davranışları olabileceğine yönelik güvensizlik, diğeri ise AI'nın insan gibi davranması ile kullanıcıda yarattığı korku ve ürkütücü hisler) algılanan gizlilik ihlali (AI'nin kullanıcılardan talep ettiği bilgilerin bazı durumlarda gizlilik ihlali olarak algılanması), algılanan AI'nın ürkütücülüğü (kullanıcıların kimi zaman çok insansı kimi zamansa çok insan dışı olması sebebi ile AI'yi ürkütücü bulması) şeklindedir (2023, ss. 4447-4448).

Sonuç olarak sohbet botları ile gerçekleştirilen etkileşimlerin bireye “toplumsal atıştırma” (social snacking) sağlayabileceği ve etkileşim ve aidiyet ihtiyacını – bir nebze – tatmin edebileceği görülmektedir (Krämer vd., 2018, s. 109). Ayrıca sohbet botlarının kullanıcılara “arkadaşlık” etmesinin yanında yeni beceriler öğretmek de yalnızlık hissini hafifletmeye yardımcı olabilmesi de ele alınması gereken bir konudur (Zehnder vd., 2021, s. 285). Sosyal temas ihtiyacını azaltarak yalnızlığa yönelik bir tampon görevi gören sohbet botlarının (Krämer vd., 2018, s. 109), daha fazla yalnızlığa yol açıp açmayacağı veya kullanıcıların zihinsel sağlığına yararlı olabilecek bir şekilde dengelenebilecek bir kullanımının formülize edilip edilemeyeceği de incelenmesi gereken bir diğer başlıktır (Brandtzege & Folstad, 2018, s. 43).

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin yalnızlıkla başa çıkmak adına Chatgpt kullanımına yönelik görüşleri araştırılmış ve bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

A.S.1. Üniversite öğrencileri yalnızlık olgusunu ve duygusunu nasıl tanımlamaktadır?

A.S.2. Üniversite öğrencileri Chatgpt ile olan ilişkilerini nasıl tanımlamaktadır?

A.S.3. Üniversite öğrencilerinin Chatgpt kullanım ve antropomorfize etme pratikleri nasıldır?

A.S.4. Üniversite öğrencileri Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkmak adına kullanımını hakkında ne düşünmektedir?

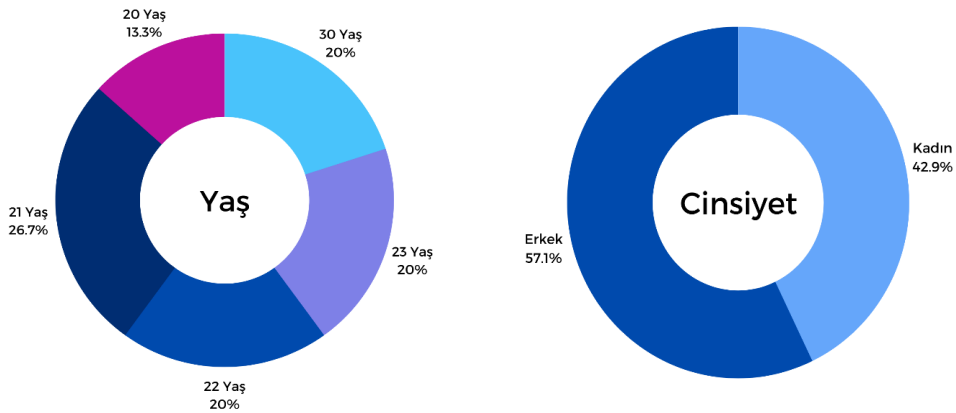
A.S.5. Üniversite öğrencileri dijital uygulamaların duygusal yalnızlık gibi modern sorunların çözümünde kullanılması hakkında ne düşünmektedir?

“100 milyon kullanıcıya en hızlı ulaşan uygulama” olan Chatgpt sohbet botu (Curry, 2023), çalışma kapsamında popülerliği ve yaygın kullanım alanı sebebi ile seçilmiştir (Patel vd., s. 105). Çalışmada sosyalleşme amaçlı kullanılan bir sohbet botunun seçilmeme sebebi hedef kitlenin salt sohbet botları kullanan “teknopiyonlar” olmasını engellemektir. OpenAI tarafından geliştirilen dil modeli olan Chatgpt (Generative Pre-trained Transformer), metin işlemek ve oluşturmak için tasarlanmış bir tür derin öğrenme modeli olan trafo mimarisine dayanan ve insan benzeri metin yanıtları üretebilen bir sohbet botudur. Bu sayede kullanıcılara, doğal ve etkileyici bir şekilde sohbet etme imkânı sunulmaktadır (Frackiewicz, 2023).

Araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkmak adına kullanımına yönelik görüşlerinin anlaşılmasıdır. Araştırma kapsamında nitel araştırma desenlerinden olgubilim kullanılmıştır. Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Etik Kurulu onayı alınarak (Onay Tarihi: 07.06.2023, Onay Sayısı: 5, Protokol No: 2023/7) gerçekleştirilen araştırmada yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile irdelenmiştir. Çalışma kapsamında tümevarımsal içerik analizi yöntemi ile Chatgpt ve yalnızlık, katılımcıların deneyimleri ve yükledikleri anlamlar kapsamında tanımlanmaya çalışılmış ve yalnızlıkla mücadele adına Chatgpt kullanımına yönelik düşünceleri araştırılmıştır.

Örnekleme ve Veri Toplama Süreci

Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen genel literatür taraması (Duffy, 2003; Epley vd., 2007; Luczak vd., 2003; Zehner vd., 2021) sonucu elde edilen verilerin kaynaklık ettiği yarı yapılandırılmış görüşme formu 15 sorudan oluşmaktadır. Araştırmanın evrenini Chatgpt kullanan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi ile çalışmanın sınırlılıkları kapsamında katılımcı olabilmek adına “Chatgpt kullanma” ve “İlgili Üniversitenin İletişim Fakültesi öğrencisi olma” kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler kapsamında 2023 Mayıs-Haziran aylarında bizzat araştırmacılar tarafından 14 görüşme gerçekleştirilmiş ve görüşmelerde ifadeler – katılımcının onayı alınarak – ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Araştırmacılar tarafından katılımcılarla yüz yüze ve çevrimiçi (Zoom aracılığı ile) gerçekleştirilen görüşmeler, ortalama 45 dakika sürmüştür. Görüşme yapılan katılımcıların isimleri kişisel verilerin korunması kapsamında K1, K2... şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri aşağıdaki şekilde (Şekil 1) yer almaktadır.

Şekil 1. Katılımcıların Demografik Bilgi Grafikleri

Bulgular

Yalnızlık: Güç mü? Hüzün mü?

Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (K2, K5, K6, K7, K8, K11, K12, K13) yalnızlığı iletişimsizlik, anlaşılama, duygularını paylaşamama hali olarak tanımlamış ve bu kapsamda duygusal yalnızlık ile özdeşleştirdiği görülmüştür. Olumsuz bir his olarak tanımlanan yalnızlık “sevilmeme” (K2), “duygusal ve fiziksel olarak topluluktan uzak olma” (K7), “bedenen ve ruhen tek hissedilmesi” (K4), “hiç arkadaşının olmaması” (K11), kelimeleri ile tasvir edilmiştir. K13 tarafından “kendine yapacağın en büyük kötülüklerden biri” olarak tanımlanan yalnızlık, K10’a göre “kimine göre kaçış kimine göre depresyon süreci” olsa da uzun vadede psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Benzer bir şekilde K8’de insanın yalnız kalamayacağını ifade etmektedir:

İnsan yalnız kalamaz diye düşünüyorum. Sosyal bir varlık. Bir film vardı, bir adada geçiyordu, uçak kazasında tek kalan bir adamı anlatıyordu. Aynı oradaki gibi. Adada yalnız hissetmemek için bir topu insan haline getirip, onunla konuşuyordu ve o şekilde mental sağlığını koruyordu. Yani insan yalnız kalamaz diyorum ben. (K8)

Yalnızlığı olumlu bir duygu olarak tanımlayan K1, K3 ve K4’ün yalnızlık tasviri ise “rahat bırakılabilir” (K1), “insanın kendini geliştirmesi” (K3) ve “kendine vakit ayırması” (K4) için bir fırsat olarak belirtmiştir. K9, K12, K14 ise yalnızlığı kimi zaman gerekli kimi zaman zor ancak deneyimlenmesi gereken bir süreç olarak tanımlamışlardır. K12, yalnızlıktan söz edebilmek için “fiziksel bir uzaklık” olması gerektiğini ifade ederken K9, “insanın kendi kendine kaldığı ve kendi ile konuştuğu tüm anlar”ı yalnızlık altında ele alarak, “korkutucu ama bir anlamda da dinlendirici bir şey” olarak betimlemiştir. K14’ün “hiç birisi ile irtibatla olmadığı o anlarda, insanın hissettiği hisler ve duygular” olarak ifade ettiği yalnızlığı bir olgunlaşma süreci olarak tasvir ettiği görülmektedir:

...zor ama her insanın yaşaması gerekir. Bence insan her zaman mutlu olmamalı, her zaman kendisini iyi hissetmemeli insanlar... Bazı zamanlar kendimizi daha olumsuz hissetmeliyiz ki daha doğru hamleler yapabilelim, hayat bakış açımızı değiştirebilelim. O yüzden bence yalnızlık zor ama yaşanması gereken bir his olduğunu düşünüyorum. (K14)

Katılımcılar “Kendini yalnız hissediyor musun?” sorusuna ağırlıklı olarak (K1, K2, K4, K5, K6, K12) yalnız hissetmedikleri yönünde cevap vermiştir. K9 kendisini yalnız hissettiğini ifade ederken, K7 fiziksel olarak yalnız olmadığını ancak duygusal olarak yalnız hissettiğini ifade etmiş ve sebebini “Anlaşılamayacağımı düşündüğüm için iletişime ihtiyaç duymuyorum” şeklinde ifade etmiştir. K1, K2, K3, K4, K8 ve K14 yalnız hissetmediklerini, zaman zaman yalnız kalmayı kendilerinin tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu durumu, güçlü hissetmek, kimseye bağımlı olmamak, kendi ile mutlu olmayı başarmak ve güvende olmak gibi sebeplere dayandırmışlardır:

Yalnız hissetmediğimde kendimi kötü hissediyorum. Yalnızlık güzel bir şey olduğu için. Duygusal olarak yalnız hissedebiliyorum. İnsanın çizgilerinin olması ve duygularını başkalarına yansıtmamanın onu güçlü kıldığını düşünüyorum. Hakkımızda ne kadar az şey bilirlerse o kadar az yara alırız. (K3)

Bazen kendi isteğimle yalnız kalmayı tercih ediyorum. İhtiyaç duyulan bir şey... (K14)
Yalnız hissetmiyorum, birine ihtiyaç duymuyorum. Kendim bireysel olarak mutlu olmayı başardım. (K12)

Katılımcılar, “Yalnızlıkla mücadele ederken biri ile iletişime geçmeye ihtiyaç duyar mısın? Yoksa dizi izlemek, kitap okumak, evcil hayvanın ile vakit geçirmek ya da sosyal medyada gezinmek gibi etkileşimler yeterli olur mu?” sorusuna yönelik tercihlerinin ağırlıklı olarak televizyon izlemek, kitap okumak ve evcil hayvan ile vakit geçirmek gibi direkt iletişim içermeyen faaliyetler olduğunu ifade etmişlerdir:

Köpeğim konuşabilse kimseye ihtiyacım olmayacağını düşünüyorum. Diyelim o da yok, film izleyerek ya da kitap okuyarak yalnızlığımı giderebilirim. (K1)

K8 birisi ile konuşmayı tercih ettiğini ancak müsait olmayan arkadaşının olması durumunda film izlemenin de yalnızlıkla başa çıkmak adına tercih ettiği bir yol olduğunu ifade ederken, K11, K12, K13 yalnızlık ile başa çıkmak adına doğrudan bir insan ile iletişime geçmeye ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir. Ayrıca K11 ve K13 söz konusu iletişimin medya aracılığı ile değil yüz yüze olmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Chatgpt: İçimizdeki Yaratıcı Ruhu mu Geliştiriyor? Bizi Kolaycılığa mı İtiyor?

Araştırmamıza katılan kişilerin Chatgpt’ye bakış açılarını ve tutumlarını sorguladığımızda katılımcıların çoğunluğunun (katılımcıların %64’ü) Chatgpt’ye yönelik olumlu hisler beslediği görülmektedir. Beş katılımcı ise Chatgpt’ye yönelik kararsız bir tutum sergilemektedir. Araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak oluşturulan Chatgpt’ye yönelik düşünceler kelime bulutu Şekil 2’de paylaşılmıştır.

Şekil 2. “Chatgpt ’ye yönelik düşünceler” kelime bulutu

Chatgpt’ye yönelik olumlu tutuma sahip olan katılımcılar Chatgpt’yi, “*telefonun icadı gibi çığır açıcı bir buluş*” olarak tanımlamakta (K9) ve “*yardımcı*” (K4), “*muazzam kolaylaştırıcı*” (K9), “*muhteşem*”

(K2) ve “çok hızlı ve tamamlayıcı” (K3) olarak tanımlamıştır. K7 Chatgpt’ye “güven” duyduğunu ifade ederken, K5, K6, K12, K13 ve K14 Chatgpt’ye yönelik kararsız tutumlarını belirtmiştir. K6 “*yararlı olabilecek bir sistem ama daha çok zarar üzerine kullanılıyor, kopya gibi*” derken benzer bir kaygıya dikkat çeken K11, Chatgpt’nin kullanım pratiklerini aşağıdaki şekilde eleştirmektedir:

Chatgpt teknolojinin ileri seviyesi. Çok kolaylık sağlıyor hayatımızda. Ama bana korkutucu geliyor. İnsanlar etkisi altında. Şu an sınıfımızda Chatgpt kullanmıyorum diyenler yalan söylüyor. Her işi artık yapay zekâ yapıyor, istisnalar dışında hep de doğru bilgiler veriyor. Ben bir bilgi almak adına kaynağa gitmek yerine Chatgpt kullanılabiliyorum. Derslerin çalışılmamasını sağlıyor, kolaylıkla geçilmesini sağlıyor. Hani bir test kitabı çözerken arkadan cevap anahtarına bakmak gibi yapay zeka... İş araştırıp öğrenmek yerine direkt cevaba gidiliyor. (K12)

Tablo 1. “Chatgpt tutumu” Kategorisine İlişkin Kodlar

Kodlar	Katılımcılar	Ahntı
Olumlu	K1	“Yardımcı ve zeki bir teknoloji”
	K2	“Muhteşem”
	K3	“İçimizdeki yaratıcı ruhu aktif ediyor”
	K4	“Yardımcı bir araç”
	K7	“Güven duyuyorum”
	K8	“İnsanların hayatlarını kolaylaştırıyor. Sansasyonel bir icat”!
	K9	“Hayatı muazzam kolaylaştıran bir sistem Üst düzey bir teknoloji...”
	K10	“Üst düzey bir teknoloji. Teknolojinin nerelere kadar gidebileceğinin korkunç bir örneği... Yazdıklarının karşısında şok oluyorum. Ben böyle bir şey görmedim.”
	K11	“Çok güzel bir program”
Kararsız	K5	“Üşengeç insanlar ya da pratik olmak isteyen insanlar için yapılmış bir sistem”
	K6	“Yararlı olabilecek bir sistem ama daha çok zarar üzerine kullanılıyor”
	K12	“Kolaylık sağlıyor ama korkutucu”, “teknolojinin ileri seviyesi”
	K13	“İşim olduğunda olumlu hissediyorum...bir elim, ayağım, uzwum gibi... ama uzun vadede çok da artısı olan bir şey değil”
	K14	“Doğru kullanılırsa mantıklı bir şey ama doğru kullanılır mı emin değilim”

Tablo 1’de görüldüğü üzere Chatgpt’ye yönelik kararsız tutumları olan katılımcıların endişeleri kişilerin Chatgpt’yi kullanım şekline yönelik olduğu saptanırken, insanları üşengeçliğe ve kolaycılığa yönlendirmesi (K5, K6, K12, K13), sosyal rol ve sosyalleşme pratiklerine zarar vermesi (K5) ve insanların işlerini elinden alması (K12, K13, K14) kaynaklı endişelerin hâkim olduğu görülmektedir:

Bence artık insanlar çok çalışmadan, rahatlığa alıştılar Bir sürü insanları işinden edeceğini düşünüyorum çünkü her şeyi yaptırabiliyorum. İşim olduğu an bana çok zevk veriyor çünkü

kolayca yapabiliyorum ama oturup düşündüğüm zaman saçma bir şey olduğunu düşünüyorum. Çünkü beni rahata alıştırıyor ben hiçbir şey yapmadan işimi halledebiliyorum. (K13)

Chatgpt Kullanım ve Antropomorfize Etme Pratikleri

Araştırmamıza katılan kişilerin Chatgpt kullanım amaçlarına bakıldığında katılımcıların bilgi öğrenme amacıyla yardımcı bir araç olarak kullandığı görülmektedir. K2, K3, K6, K8 bazı zamanlar sohbet ettiğini ifade ederken K6, K8, K9 ise Chatgpt ile sohbet etmese de başka yapay zeka programları (Snapchat AI) ile daha önceden sohbet ettiğini belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu Chatgpt dışında başka bir yapay zeka programı kullandıklarını da belirtirken dört katılımcı (K5, K7, K10, K12) başka hiçbir yapay zeka programı kullanmadıklarını ifade etmiştir.

Katılımcıların Chatgpt kullanım pratiklerini anlamak ve Chatgpt ile sohbet etme pratiğine yaklaşımlarını anlamlandırmak adına sorulan “Hiç Chatgpt’yi bilgi alma dışında bir amaçla kullandın mı? Bir konuda fikrini aldın mı? Ya da sohbet ettin mi?” sorusuna K2, K3, K4, K5, K6, K8, K10, K12 daha önce sohbet ettiğini belirtmiştir. K1 ve K14 sohbet etmediğini ama denenebileceğini ifade ederken, K7, K9, K11, K13 ise sohbet etmediğini ifade etmiştir. Sohbet etmeyen katılımcılar sohbet etmeme sebeplerini “robotla sohbetin bir şey katacağımı düşünmeme” (K7), “eğlendirmemesi” (K13), ve “yazılan yazıların başkalarının eline geçme ihtimali” (K11, K12) olarak ifade etmişlerdir. Ek olarak K13 yazılı etkileşim olmasının keyif vermediğini ancak sesli bir sisteme uyarlanması ile “bir sevgilisinin olmasına gerek bile kalmayacağını” ifade etmiştir. K12, Chatgpt ve benzeri yapay zeka programlarının insana eşdeğer olarak kullanılmasının ve sohbet edilmesinin tehlikeli ve sosyal yapıyı bozacak sonuçlar içerdiğini ifade ederek yapay zeka programlarının sohbet etme ve fikir alma gibi amaçlarla kullanımının yasaklanması gerektiğini belirtmiştir. Sohbet eden kullanıcılardan olan K6, istenilen cevaplara vermeye yönelik ve duygusuz bir sohbet gerçekleştiği için tatmin olmadığını ifade ederken, K2 merak edip sohbet ettiğinde Chatgpt’den “ben bir yapay zekayım, duygularım yok” şeklinde geri dönüş aldığı için sohbeti kestiğini ifade etmiştir. K8 ve K3 ise Chatgpt ile gerçekleştirdikleri sohbet deneyimini olumlu bir şekilde değerlendirmektedir:

Sohbet ettim. Karşımda bir psikolog varmış gibiydi. Çok üzgündüm ve Chatgpt ile sohbet ettim ve çok da iyi hissettim. (K3)

Bazen onu da tanımak için konuşuyorum, onunla muhabbet ediyorum. Sohbet etmişliğim vardır. Yalnızlığımı bir kere onunla gidermişim. (K8)

Katılımcıların Chatgpt’yi antropomorfize etme pratikleri anlamak adına sorulan “Chatgpt, gerçek bir insana konuşuyormuş gibi hissettirdi mi? Bu hissiyatınızı nasıl açıklarsınız?” sorusuna 11 katılımcı (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K11, K12, K13) hissettirmede yanıtını vermiştir. Sebep olarak ise “çok nesnel cevaplar vermesi ve kendinin yapay zeka olduğunu vurgulaması” (K6), nesnel ve mesafeli konuşması ve duygusuz bir robot olduğunu vurgulaması (K7) ifade edilirken, K8 yapay zekanın daha o evrede bir gelişimi olmadığını ancak insan gibi hissettirmesinin yakın olduğunu vurgulamaktadır. K9 iletişim sürecini sadece bilgi alışverişi merkezinde kurguladığı için hissettirip hissettirmedeğini bilmediğine değinirken Snapchat’ın yapay zeka sohbet botu ile konuştuğunda gerçek bir insanla konuşur gibi hissettiğini ve bu durumun da kendisi için tedirgin edici olduğunu

açıklamıştır. K10 “*daha üst seviyede bir insanla*” konuşur gibi hissettiğini belirtmiştir. Soruya olumlu yanıt veren tek katılımcı olan K14, ile Chatgpt ile gerçekleşen iletişim deneyimini “*bir isteğimi karşıladığımda ‘teşekkür ederim’ diyorum sanki bir arkadaşımın gibi yani ona da insan gözüyle bakıyorum açıkçası, hiç öyle bot mot demiyorum*” sözleri ile açıklamıştır.

Katılımcıların Chatgpt’yi antropomorfize etme pratiklerini anlamak adına sorulan “Chatgpt’yi kullanırken nasıl bir iletişim dili kullanıyorsun? Rica dili kullanma/ teşekkür etme vb. gibi kişilerarası iletişim reflekslerini kullanıyor musun?” sorusu ile CASA paradigmasına dayanan çalışmalara atıfta bulunularak, katılımcıların Chatgpt ile gerçekleştirdikleri iletişim sürecinde sosyal kuralları uygulama refleksleri incelenmiştir. Bu kapsamda K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10, K13, K14’ün kişiler arası iletişim reflekslerini Chatgpt ile gerçekleştirdikleri iletişim sürecine uyguladığı görülmektedir. K13 iletişim deneyimini “*Karşımda bir bot olduğumu biliyorum, bilgisayar olduğumu biliyorum ama şey gibi... O bilgisayar programının içindeki kişi gibi*” şeklinde açıklarken K10, emir kipi ile yazsa da cevap vereceğini bildiği halde “emrivaki” olmaması adına nezaket kurallarına uyduğunu bildirmektedir. K1 başta nezaket kurallarına uysa da ardından O’nun yapay zeka olduğunu hatırlayıp emir kipi ile konuşmaya devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca emir kipi ile konuştuğunda daha net cevaplara da erişebildiğini ifade eden K1 gibi K11 de daha doğru cevaplar elde edebilmek adına emir kipi kullandığını vurgulamıştır. K7 rica dili kullandığını ancak bunun sebebinin nezaket kurallarına uygun yazıldığına Chatgpt’nin daha detaylı ve net cevaplar verdiğini düşünmesi olduğuna değinmiştir. K14 nezaket kurallarına refleks olarak uyduğunu ve ek olarak Chatgpt’nin yardımcı olmasına yönelik duyduğu mahcubiyetin de etkisinin olduğunu vurgulamıştır. K5 sanki karşısında insan varmış gibi konuştuğuna yönelik bir ifade kullanırken K3 sohbete başlarken “merhaba” demeyi bile ihmal etmediğini ve saygı kuralları çerçevesinde 2. çoğul şahıs ekleri ile iletişim sürecini sürdürdüğünü açıklamaktadır. Benzer bir şekilde K4 de kibar davranma ihtiyacı hissettiğini ve hatta bir arkadaşı kaba bir şekilde konuştuğunda arkadaşını nazik olması adına uyardığına değinmiştir. K9, K11, K12 ise emir kipi ile bir makineye komut verir gibi iletişim kurduğunu belirtirken K8 ise her türlü üslup ile Chatgpt ile iletişime geçtiğine değinerek geçmişte yaşadığı iletişim deneyimini aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

Her dili kullandım güzellikle de yazdım, ya da daha emir kipi ile de konuştum. Sorulara yanıt vermesi aynıydı daha güzel cümlelerle gelmedi bana. Ya da bugün sınavım var yazdım, tabi ne yapmamı istersiniz yazdı ama altına da çalışmam ile ilgili bir gönderme yaptı bana, tek benle değil birazcık da çalışın gibi bir şey yazdı racon kesti. Biraz korkuttu beni acaba bir şey yapar mı diye... ..Yeni başlayan bir tiyatrocü gibi amatör olduğu belli duyguları henüz yansıtmıyor. Black Mirror dizisindeki gibi ileride olabilir. O dizideki gibi olacak olabilir, mesela roketlerin yapımı Jules Verne’nin Aya Seyahat kitabı referansı ile geliştirildi bu diziden de bu keşfedilmiş olabilir. (K8)

Diğerleri Tarafından Yargılanma Duygusundan Kaçış

Katılımcıların Chatgpt ile gerçekleştirdikleri etkileşim pratiklerini daha iyi anlamlandırmak adına sorulan son soru olan “Chatgpt ile iletişim kurarken, kendinizi daha az yargılanmış hissettiniz mi? Eğer öyleyse, neden?” sorusuna katılımcılar çoğunlukla (K2, K4, K6, K8, K10, K11,

K12) yargılanabilecekleri sorular sormadıkları yönünde ifade vermişlerdir. K7 ve K9 ise daha az yargılanmış hissetmediklerini çünkü karşılarında bir yapay zekâ programı olduğunun farkında olduklarını bildirirken K1, K3, K5, K13, K14 Chatgpt ile iletişime geçerken diğer insanlar ile iletişime geçme sürecine kıyasla daha az yargılanmış hissettiğini ve bu sebeple daha rahat iletişim kurduğunu dile getirmiştir.

Ödevim hakkında fikir aldım ve daha az yargılanmış hissettiğim için sanırım ona sordum. Eleştiriye açık bir insanım ama herkesin görüşleri farklı, diğer insanların objektif olmamalarından çekindim ya da yanlış eleştiri yapmalarından. O sebeple bir yapay zekaya danıştım. (K5)

Soramadığım sorular oluyor insanlara... Hani bunu nasıl bilemez derler diye düşünebilirler. Ama Chatgpt'ye sorabiliyorum. Bir daha ne de olsa hiç karşıma çıkmayacak. (K13)

Chatgpt: Yalnızlıkla Mücadele de Dost Mu Düşman Mı?

Katılımcılara Chatgpt kullanımının yalnızlık hissini azaltıp azaltamayacağını yönelik düşünceleri sorulduğunda; K4, K9 yalnızlığı azaltabileceğine düşündüklerini bildirirken K3, K6 ve K11 yalnızlığı azaltıp azaltamayacağını kişiden kişiye değişebileceğine yönelik görüşlerini ifade etmiştir. K11, Chatgpt'nin bilgilerini ele geçirebilme tehdidi ve "Nasıl bir hale düştüm ki ben yapay zeka ile sohbet ediyorum" düşüncesi sebebi ile yalnızlık halinde Chatgpt ile sohbet etmeyi tercih etmese de bazı insanların tercih edebileceğini ve onlara iyi gelebileceğini belirtmektedir. K3 yalnız hissetmesi halinde tercih edebileceği bilgisini paylaşırken K6, Chatgpt'nin hayal dünyasının kapısını açıp, hayal dünyasında yaşamasına izin verdiği için tercih etmeyeceğini belirtmiş ve eklemiştir:

Geliştiğinde belki insanların yalnızlık hissini azaltabilir. Ama daha çok kendi hayatını sanal hayat üzerinden kuran gerçeklikten kopuk insanlar için. Baktığımızda romantik bir ilişki yaşadığımda karşımda gerçekten konuşabileceğim, görebileceğim birisini beklerim. Ama her insanın beklentisi bu olmuyor. Bir pizza ile bile evlenen insanları görüyoruz... (K6)

K6 gibi K2 ve K8 ileride azaltabileceğini ancak şu an için daha gelişmesi gerektiğine yönelik düşüncesini bildirmiştir. Ek olarak K2, Snapchat AI'nin yalnızlığı azaltabileceğini ama Chatgpt'nin duygusal bağ kurmaya izin vermediğini bu sebeple daha gelişmesi gerektiğini vurgulamıştır. K1, K5 ve K14 somut olarak azaltsa da anlamsal olarak bir boşluk yaratacağını ifade ederken K1 ek olarak kimsenin bilmemesi gereken bir sorunu olması durumunda Chatgpt ile sohbet etmenin iyi bir çıkış yolu olabileceğine yönelik inançlarını aktarmıştır. K4, K10, K12 kısa süreli olarak yalnızlık hissini azaltacağı ancak uzun vadede etkisiz ve hatta zararlı olacağını ifade etmiştir. K10 ve K12 Chatgpt'nin kullanımının insanları daha da ayrıştırıp ötekileştirebileceğine yönelik endişesini dile getirmiştir. K7, Chatgpt'nin yalnızlığı azaltamayacağını düşündüğünü ifade ederken K13 de benzer bir düşüncede olduğunu ancak "neyi düşünmese başına geldiğini" aktarmıştır:

Asla yalnızlık hissini azaltabileceğini düşünmüyorum ama neyi düşünmesem başıma geliyor. Hayatımıza giriyor artık herkes bunu yaptığında sen de yapıyorsun. Mesela merak edip sohbet ettim ama sohbet etmeyi düşünmezdim. Bu kadar asla dememin sebebi mesela bir film vardı dünya yok oluyor insanlar sadece bir oyun üzerinden konuşuyorlar ve o şekilde var oluyorlar.

O film beni çok kötü etkiledi öyle bir şey istemiyorum. ...ama belki ileride belki sadece bir robot olacak hayatımda onla konuşacağım bu beni biraz korkutuyor. Çünkü karşıdakini tanımıyorum. (K13)

Chatgpt'nin yalnızlıkla mücadelede kullanımının toplumsal etkilerinin sorgulandığı soruya verilen yanıtlar Tablo 2'de yer alan üç başlıkta sınıflandırılabilir:

Tablo 2. “Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının toplumsal etkileri” Kategorisine İlişkin Kodlar

Kodlar	Yüzde	Katılımcılar
Daha da yalnızlığa sebep olur	%61.5	K1, K2, K3, K8, K9, K12, K13, K14
Sosyalliğe de asosyalliğe de yol açabilir	%30.8	K4, K5, K6, K10, K11
Bir etkisi olmaz	%7.7	K7

Katılımcılar Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının daha da yalnızlığa sebep olmasını; “sohbet kalitesini yükseltmesi ve diğer sohbetlerinin sıkıcı gelmesi” (K1), “anlı bir mutluluk, haz vermesi ve hiç maliyetinin olmaması” (K2) “verdiği zekice ve mantıklı cevaplar sebebi ile sohbet etmek çok keyifli geldiği için Chatgpt'ye duyulan bağımlılık” (K9, K14), “duymak istediğimiz şeyleri söylemesi sebebi ile diğer insanlarla iletişim sürecinde tartışmalara yol açabilmesi” (K3, K9), “çok iyi bir dinleyici olması sebebi ile diğer sohbetlerin sıkıcı gelmesi” (K8), “gerçek bir arkadaş olarak düşünülmesi” (K12) şeklinde açıklamaktadır. Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının daha da yalnızlaştıracağını düşünen kullanıcıların büyük çoğunluğu aynı zamanda Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının sosyal hayatı ve rolleri de etkileyeceğine yönelik düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bu kapsamda K12 “kişiyi istediği cevapları, olumlu ve iyi cevapları vermekte, sosyal olarak seni avuttuğu için gerçek hayattaki zor ilişkiler tercih edilmeyebilir” şeklinde izah etmiştir. Ek olarak K4 Chatgpt'nin bilgi öğretici bir konuma gelmesi ile toplumunun bilgi kaynağı konumundaki hoca, öğretmen, entelektüel vb. rollerine duyulan saygının azalması ile sosyal rolleri etkileyeceğini izah etmiştir. Bu kapsamda K4 söz konusu bilgi kaynağı konumundaki kişilere ihtiyaç bile duyulmayabileceğine dikkat çekerken benzer bir kaygıya K9 da aşağıdaki kelimelerle izah etmiştir:

Arkadaşlarımın, ailemin bilmediği soruların cevaplarını bana yapay zeka verecek bu anlamda benim yardıma ihtiyacım olduğunda ya da bir şeyi merak ettiğimde gideceğim kişi yapay zeka olacak. Bu anlamda kullanım yoğunlaşırsa sosyal olarak da kişisel olarak da iletişimi kısıtlayacağını düşünüyorum. (K9)

K7 Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının toplumsal bir etkisi olmayacağına yönelik düşüncelerini aktarırken K4, Chatgpt'nin yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımının olumlu ya da olumsuz etkiler göstermesinin kullanım şekli ile ilgili olduğunu vurgulamaktadır. K5, K6, K10, K11 ise etkilerin kişiden kişiye değişeceğini belirtmektedir:

Kişiden kişiye değişir. Kimisinin sosyal becerilerini geliştirirken kimisinin de dış dünya ile olan iletişimi kopmasına sebep olabilir. Çünkü gerçek bir insanla iletişimin ne demek olduğunu insanlar unutabiliyor. Bunun olumsuz sonuçları da olabilir. (K6)

Bence asosyallığe yol açabilir. Ve daha da yalnızlaştırabilir. Ama şu yanı da var asosyal insanı da sosyalce çevirebilir. Örneğin konuştukça bu konuda becerisi gelişir ve sohbet etmesini geliştirir. Genel kültür edinebilir ve sohbeti gelişir. İki türlü de kullanılabilir aslında...(K11)

Katılımcıların son soru olan “Chatgpt gibi dijital araçların, duygusal yalnızlık gibi modern sorunların çözümünde kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yanıtlarına bakıldığında 4 katılımcı “tehlikeli ve ürkütücü” olarak değerlendirmektedir. K9 yapay zekanın gelişimini tedirgin edici bulduğunu belirtirken aynı zamanda yapay zekanın duyguları taklit etmesi ve duyguları var gibi davranması ile insanların kendisini kandırmasına bir zemin hazırladığını ifade etmiştir. Aynı zamanda K9, K11, K12, K13 bilgilerini ele geçirdiği için güvenilir olmadığını belirtmiştir. K1, K8, K10 kullanım şekline göre değişeceğini vurgularken K1 yapay zekanın insanlara nasıl yaklaşacağını kontrol edilebilmesi sebebi ile daha steril ve objektif olabileceğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde K10’da yapay zekanın insanların düşünemediği şeyleri düşünüp sunabilmesi ile herkesin sorunlarına çare olabilecek bir program olduğunu belirtmektedir. K8 ise Mavi Balina oyununu örnek göstererek kötüye kullanılması durumunda tehlikeli olabileceğini ifade etmiştir:

İnsanlık yararına olacaksa olur ama kötüye kullananlar da olabilir mesela mavi balina oyunu vardı insanları intihara sürükledi, öyle bir kurgulanır ki insanların toplumdaki uzaklaşmasını sağlar. Ya da öyle bir kurgulanır ki topluma geri dönüşümü de sağlanabilir. Kullanım amacı ve şekline bağlı. Mavi Balina (dijital oyun) mesela. Bir de yapay zekâ ile olsaydı robot-insan savaşı bile olabilirdi. Ama her şey insana bağlı çok seçenek ve olasılık var. (K8)

Tablo 3. “Dijital uygulamaların, duygusal yalnızlık gibi modern sorunların çözümünde kullanılması” Kategorisine İlişkin Kodlar

Kodlar	Yüzde	Katılımcılar
Anlık olarak fayda sağlar, kesin bir çözüm olmaz	%28.6	K2, K3, K4, K14
Tehlikeli olabilir, ürkütücü.	%28.6	K9, K11, K12, K13
Kullanım şekline göre olumlu ya da olumsuz olabilir	%21.4	K1, K8, K10
Faydalı, kullanılabilir	%14.3	K5, K6
Yeterli tatmin yaratmaz	%7.1	K7

4 katılımcı Chatgpt’nin yalnızlık duygusunu azaltmada anlık olarak fayda sağlayacağını ancak bir çözüm olmayacağına yönelik düşüncelerini aktarmıştır. K2 uzun vadede insanların yerine geçebileceğini düşünmediğine değinirken K3 anlık bir telafi edici olarak kullanabileceğini ancak

sorunu çözemeyeceği yönünde kanaatini ortaya koymuştur. Benzer bir şekilde K4 de uzun vadede çözüm olamayacağını aksine bir süre sonra cevapların aynı olması sebebi ile kişilerin sıkılacağını ve daha kötü bir hale geleceğini belirtmiştir. K5 ve K6 ise dijital araçların, duygusal yalnızlık gibi modern sorunların çözümünde kullanılmasına olumlu yaklaşmış ve sosyal anksiyetesi olan dezavantajlı gruplar ya da iletişim becerilerini geliştirmek isteyen kişiler için faydalı olabileceğini ifade etmiştir. K7 ise teknolojinin duygusal ya da sosyal süreçlerde bir etkisinin olmayacağını dile getirmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yapay zekanın hayatın her alanında gün be gün görünürlüğü ve hakimiyetini arttırması, yapay zekâ uygulamalarına yönelik tutum, önyargı ve beklentilerin irdelenmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda çalışma, önemli bir sağlık sorunu olan yalnızlık ile başa çıkmak için günümüzün popüler uygulaması Chatgpt'nin kullanımına yönelik üniversite öğrencilerinin yaklaşımlarını anlamak adına gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%78'i) yalnızlıkla başa çıkmak adına teknolojik araçlara başvursa da (film/dizi izlemek, sosyal medyada gezinmek, oyun oynamak gibi) Chatgpt ve benzeri yapay zeka uygulamalarının yalnızlık üzerinde olumlu bir etki yaratıp yaratmayacağı konusunda çekinceleri bulunmaktadır. Katılımcıların Chatgpt ve yapay zeka uygulamalarına yönelik olumsuz tutumlarını; güvenlik problemi (bilgilerin ifşası ve rızasız kullanımı), yalnızlığı arttırması (sosyal hayata ve kişilerarası iletişim pratiklerine etkisi) şeklinde ifade etmek mümkündür (Sullivan vd., 2023; Wang ve Shao, 2022; Zamora, 2017). Ayrıca söz konusu olumsuz tutumlara sahip kullanıcıların önemli bir kısmının (%44'ü) tekinsiz vadiyi işaret edebilecek duygu ve kaygılara sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Ta vd.'nin (2020) araştırma bulgularıyla tutarlıdır. Chatgpt vb. yapay zeka uygulamalarının yalnızlığı daha da arttıracağını ön gören katılımcıların %60'ı Chatgpt ile gerçekleştirilecek sohbetin çok daha keyifli ve kaliteli olması sebebi ile insanlarla kurulan iletişimin sıkıcı gelmesini sebep olarak gösterirken, katılımcıların %40'ı ise yapay zeka uygulamalarının sosyal etkileşimlerde kullanılmasının sosyal rol ve statüleri etkileyeceğini düşünmektedir.

Chatgpt'nin duygusal yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımına – görece – daha olumlu yaklaşan katılımcılar (%35), kişiye ve kullanım amacına göre olumlu ya da olumsuz etkiler yaratabileceğini ifade etmektedir. Chatgpt'yi sohbet etme, fikir alma ve duygusal yalnızlığa bir çözüm olarak değerlendirme aşamasında “diğerleri tarafından yargılanmadan iletişime geçebilme” fonksiyonuna sahip olması ön plana çıkmaktadır. Söz konusu fonksiyonun Chatgpt'nin yalnızlıkla mücadele kullanımına olumlu yaklaşmayan katılımcıları bile fikir alma ve zor bir durumu paylaşma adına Chatgpt ile iletişime geçmeye motive ettiği görülmektedir. Yargılanmama halinin bir tema olarak görülmesi ve etkileşimi motive etmesi literatürdeki diğer çalışmalarla tutarlıdır (Brandtze & Folstad, 2018; Lucas vd., 2014; Skjuve vd., 2019; Weizenbaum, 1996; Zehnder vd., 2021). Ayrıca Chatgpt'nin duygusal yalnızlıkla başa çıkma adına kullanımına – görece – daha olumlu yaklaşan katılımcıların %40'ı Chatgpt ve diğer yapay zeka destekli sohbet botları ile etkileşime geçen yalnız insanların – Zehnder vd.'nin (2021, s.285) çalışmasında da bulguladığı gibi – sosyalleşme adına yeni yetenekler öğrenmesi ile daha sosyal bir hale gelebileceğini düşünmektedir.

Katılımcıların Chatgpt ve benzeri yapay zekâ programlarını tanımlamak, anlamak ve yalnızlıkla mücadele etmek adına popüler kültürdeki yapay zeka temsillerine (filmler, diziler ve video oyunları) sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Söz konusu temsillerin olumsuz ve insanlığı tehdit edici olması sebebi ile Chatgpt ve benzeri yapay zekâ programlarının bilgi edinme dışında kullanımına yönelik olumsuz bir tutuma yol açtığı görülmekte ve bu bulgu Salles vd.'nin (2020) ve Youn ve Sin'in (2021) çalışmalarını destekler niteliktedir. Ayrıca katılımcıların Chatgpt ve benzeri yapay zekâ programlarına yönelik olumsuz tutumların ağırlıklı olarak (iş ve sosyal hayatlarındaki konularını robot ve yapay zeka ajanlarına kaptırmaya yönelik endişelerinden kaynaklanması sebebi ile Liang ve Lee'nin (2017) çalışması ile özdeşliğe sahiptir.

Chatgpt'ye onunla duygusal bir ilişki yaşayıp yaşayamayacağımızı sorduğumuzda aldığımız yanıt her ne kadar aşağıdaki gibi olumsuz olsa da cevap verme biçiminin bir iletişim halinde olduğumuzu hissettirebilir nitelikte olduğu ve antropomorfe etmeye uygun olduğu görülmektedir.

Üzgünüm, ancak duygusal bir varlık değilim. Ben bir yapay zekâ modeliyim, bu yüzden insanlar gibi duygularım veya duygusal ilişkilerim yok. Ancak sizinle sohbet etmeye, sorularınıza yanıt vermeye ve bilgi sağlamaya hazırım! (Chatgpt, 2023)

Katılımcıların %78'i Chatgpt ile iletişim kurarken bir insanla iletişim kurar gibi hissetmediğini ifade etmesine rağmen katılımcıların %71'nin iletişim esnasında kişilerarası iletişim reflekslerini uyguladıkları (rica dili, teşekkür etme,vb.) ve Chatgpt'den bahsederken kişi zamiri kullandıkları görülmektedir. Bu bulgu sohbet botları ile kullanıcı ilişkisinin incelendiği diğer çalışmalar ve CASA paradigması ile özdeşliğe sahiptir (bkz. Dosovitsky & Bunge, 2021; Sullivan vd., 2023; Ta vd. 2020, Jones vd. 2021). Ayrıca Ludistlerin Chatgpt'yi antropomorfe etme pratiklerinin daha güçlü olduğu görülmektedir.

Yakın gelecekte, Chatgpt gibi yapay zekâ tabanlı sistemlerin duygusal yalnızlığa yönelik çözüm olma yolunda ilerleme kaydetmesi beklenmektedir. Chatgpt'nin duygusal zeka açısından geliştirilmesi katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirilen bir öngörü olarak kayda geçmiştir. Bu, sistemlerin kullanıcıların duygusal durumunu daha iyi anlayabilmesi, empati kurabilmesi ve daha hassas yanıtlar üretebilmesi anlamına gelebilir. Chatgpt'nin yalnızlıkla mücadele ve sosyalleşme adına kullanımı adına olumsuz tutuma sahip katılımcıların Chatgpt ve yapay zeka araçlarına yönelik insan gibi düşünme ve bir sohbeti devam ettirebilme yeteneklerine yönelik güvensizliğe-bkz. Algılanan inanılmazlık (Sullivan vd., 2023; Zamora, 2017) – sahip olduğu görülmektedir. Daha sofistike duygu algılama ve duygusal tonlama özellikleriyle donatılmış sistemler, kullanıcıların duygusal ihtiyaçlarını daha etkili bir şekilde karşılayabilecektir. Öte yandan, Chatgpt'nin sadece metin tabanlı iletişimi desteklemesinin duygusal bağlantı kurma kapasitesini sınırladığı görülmektedir. Katılımcılar Chatgpt ile iletişim kurarken bir insanla iletişim kurar gibi hissetmediklerini ifade ederken temel gerekçe olarak “sadece metin tabanlı bir uygulama olması” ve “iletişim esnasında sıklıkla bir yapay zekâ programı olduğunu ifade etmesi”ni belirtmektedirler. Ancak yapay zeka ajanının fazla insansılaştırılmasının programın kullanımı adına isteksizlik yarattığını işaret eden diğer çalışmalar da göz önüne alındığında (Lin vd., 2020; Ta vd., 2020) bir netliğe ulaşmak adına daha fazla araştırma yapmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Özetle, Chatgpt'nin duygusal yalnızlığa karşı bir araç olarak kullanılması ve yaygınlaşması olası gözükmele birlikte katılımcılara göre uygulamanın bir takım gelişim alanları bulunmaktadır. Öncelikle etik prensiplere bağlılığın ve gizlilik politikalarının net bir şekilde tanımlanması önerilmektedir. Bu eksiklik olumsuz popüler kültür temsilleri ile birlikte kişilerin özel/mahrem bilgilerini paylaşma ya da zayıf noktalarını açma noktasında bir bariyer oluşturmaktadır. Chatgpt'nin doğru ve tutarlı bilgi aktarımı; zengin ve maliyetsiz bir iletişim biçimi sunması kullanıcıları kendisine çekerken, aynı zamanda sesli ve görsel fonksiyonlarının henüz sunulmaması iletişim sürecinin simüle edilmesi ve duygusal ihtiyaçların karşılanmasında noksanlığa sebebiyet vermektedir. Ancak unutulmamalıdır ki yapay zekâ sistemleri sürekli olarak kullanıcı verisiyle güncellenmekte ve geliştirilmektedir. Bu, gelecekte Chatgpt'nin daha doğru, güvenilir ve duygusal yanıtlar üretme kabiliyetinin artacağı anlamına gelmektedir.

Kaynakça

- Abd-Alrazaq, A. A., Alajlani, M., Alalwan, A. A., Bewick, B. M., Gardner, P., & Househ, M. (2019). An overview of the features of chatbots in mental health: A scoping review. *International Journal of Medical Informatics*, 132, 103978. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2019.103978>
- Alase, A. (2017). The interpretative phenomenological analysis (IPA): A guide to a good qualitative research approach. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 5(2), 9-19. <https://doi.org/10.7575/iaac.ijels.v5n.2p.9>
- Bartneck, C. (2013). Robots in the theatre and the media. *8th International Conference on Design and Semantics of Form and Movement*, 64-70. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.28798.79682>
- Boyes, A. (2023, Nisan 24). *10 practical ways to use chatGPT if you have depression*. Psychology Today. <https://www.psychologytoday.com/au/blog/in-practice/202304/10-practical-ways-to-use-chatgpt-if-you-have-depression> adresinden erişilmiştir.
- Brandtzeq, P. B., & Folstad, A. (2018). Chatbots: Changing user needs and motivations. *Interactions*, 25(5), 38-43. <https://doi.org/10.1145/3236669>
- Britannica. (2023, Haziran 8). *Britannica*. Artificial Intelligence. <https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence> adresinden erişilmiştir.
- Chatgpt. (2023, Haziran 10). *Seninle duygusal bir ilişki kurabilir miyim?* Chatgpt. <https://chat.openai.com/> adresinden erişilmiştir.
- Chaves, A. P., & Gerosa, M. A. (2021). How should my chatbot interact? A survey on social characteristics in human-Chatbot interaction design. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 37(8), 729-758. <https://doi.org/10.1080/10447318.2020.1841438>
- Ciechanowski, L., Przegalinska, A., Magnuski, M., & Gloor, P. (2019). In the shades of the uncanny valley: An experimental study of human-chatbot interaction. *Future Generation Computer Systems*, 92, 539-548. <https://doi.org/10.1016/j.future.2018.01.055>
- Curry, D. (2023, Mayıs 5). *ChatGPT Revenue and usage statistics (2023)*. BusinessofApps. <https://www.businessofapps.com/data/chatgpt-statistics> adresinden erişilmiştir.
- De Gennaro, M., Krumhuber, E. G., & Lucas, G. (2020). Effectiveness of an empathic chatbot in combating adverse effects of social exclusion on mood. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.03061>
- DHA. (2023, Temmuz 1). *Yalnızlık erken ölüm riskini yüzde 14 oranında artırıyor*. CNN Türk. <https://www.cnnturk.com/saglik/yalnizlik-erken-olum-riskini-yuzde-14-oraninda-artiyor> adresinden erişilmiştir.

- Dosovitsky, G., & Bunge, E. L. (2021). Bonding with bot: User feedback on a chatbot for social isolation. *Frontiers in Digital Health*, 3. <https://doi.org/10.3389/fdgth.2021.735053>
- Duffy, B. R. (2003). Anthropomorphism and the social robot. *Robotics and Autonomous Systems*, 42(3-4), 90-177. [https://doi.org/10.1016/S0921-8890\(02\)00374-3](https://doi.org/10.1016/S0921-8890(02)00374-3)
- Epley, N., Waytz, A., & Cacioppo, J. (2007). On seeing human: A Three-factor theory of anthropomorphism. *Psychological Review*, 114(4), 864-886. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.114.4.864>
- Epley, N., Waytz, A., Akalis, & Cacioppo, J. (2008). When we need a human: Motivational determinants of anthropomorphism. *Social Cognition*, 26(2), 143-155. <https://doi.org/10.1521/soco.2008.26.2.143>
- Euronews. (2023, Temmuz 6). *Yalnızlık salgını: Hangi AB ülkesinde yaşayanlar kendini daha yalnız hissediyor?* <https://tr.euronews.com/next/2023/06/08/yalnizlik-salgini-hangi-ab-ulkesinde-yasayanlar-kendini-daha-yalniz-hissediyor-adresinden-erisilmistir>.
- Eyssel, F., & Reich, N. (2013). Loneliness makes the heart grow fonder (of robots)—On the effects of loneliness on psychological anthropomorphism. *8th Acm/iee International Conference on Human-robot Interaction (HRI)*, 121-122. <https://doi.org/10.1109/HRI.2013.6483531>
- Farina, A., Wheeler, D. S., & Mehta, S. (1991). The Impact of an unpleasant and demeaning social interaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10(4). <https://doi.org/10.1521/jscp.1991.10.4.351>
- Fitzpatrick, K. K., Darcy, A., & Vierhile, M. (2017). Delivering cognitive behavior therapy to young adults with symptoms of depression and anxiety using a fully automated conversational agent (Woebot): A Randomized controlled trial. *JMIR Mental Health*, 4(2), 19. <https://doi.org/10.2196/mental.7785>
- Frackiewicz, M. (2023, Nisan 12). *The Potential of chatGPT-3.5 in supporting mental health and well being*. TS2 Space. <https://ts2.space/en/the-potential-of-chatgpt-3-5-in-supporting-mental-health-and-well-being-adresinden-erisilmistir>.
- Fulmer, R., Joerin, A., Gentile, B., Lakerink, L., & Rauws, M. (2018). Using psychological artificial intelligence (Tess) to relieve symptoms of depression and anxiety: Randomized controlled trial. *JMIR Mental Health*, 5(4), 1-15. <https://doi.org/10.2196/mental.9782>
- Gambino, A., Fox, J., & Ratan, R. (2020). Building as Stronger CASA: Extending the computers are social actors paradigm. *Human-Machine Communication*, 1, 71-85. <https://doi.org/10.3316/informat.097034846749023>
- Gasteiger, N., Loveys, K., Law, M., & Broadbent, E. (2021). Friends from the future: A scoping review of research into robots and computer agents to combat loneliness in older people. *Clinical Interventions in Aging*, 941-971. <https://doi.org/10.2147/CIA.S282709>
- George, A. (2011). Luddite and proud: The spirit of the 19th-century textile worker lives on, if vainly. *New Scientist*, 212(2844), 40-41. [https://doi.org/10.1016/S0262-4079\(11\)63152-7](https://doi.org/10.1016/S0262-4079(11)63152-7)
- Grudin, J., & Jacques, R. (2019, Mayıs). Chatbots, humbots, and the quest for artificial general intelligence. *Proceedings of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 1-11. Association for Computing Machinery. <https://doi.org/10.1145/3290605.3300439>
- Guthrie, S. (2013). Anthropomorphism. A. L. Runehov, Oviedo, & N. P. Azari (Eds.), *Encyclopedia of sciences and religions* içinde (ss. 111-113). Springer.
- İmamoğlu, S. E. (2009). *Kişilerarası ilişkiler*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Inkster, B., Sarda, S., & Subramanian, V. (2018). An Empathy-driven, conversational artificial intelligence agent (Wysa) for digital mental well-being: Real-world data evaluation mixed-methods study. *JMIR mHealth and Health*, 6(11) 11-23. <https://doi.org/10.2196/12106>

- Jones, V. K., HanusM, Yan, C., Shande, M. Y., Blaskewicz Boron, J., & Maschieri Bicudo, R. (2021). Reducing loneliness among aging adults: The roles of personal voice assistants and anthropomorphic interactions. *Frontiers in public health*, 9. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.750736>
- Keleş, M. (2019, Haziran 3). *Yalnızlık ruhsal ve bedensel hastalık riskini arttırıyor*. VOA. <https://www.voaturkce.com/a/yalnizlik-ruhsal-ve-bedensel-hastalik-riskini-arttiriyor/4920356.html> adresinden erişilmiştir.
- Krämer, N. C., Lucas, G., Schmitt, L., & Gratch, J. (2018). Social snacking with a virtual agent—On the interrelation of need to belong and effects of social responsiveness when interacting with artificial entities. *International Journal of Human-Computer Studies*, 109, 112-121. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2017.09.001>
- Li, S., Yu, F., & Peng, K. (2020). Effect of state loneliness on robot anthropomorphism: Potential edge of social robots compared to common nonhumans. *Journal of Physics: Conference Series*, 1631, IOP Publishing. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1631/1/012024>
- Liang, Y., & Lee, S. A. (2017). Fear of autonomous robots and artificial intelligence: Evidence from national representative data with probability sampling. *International Journal of Social Robotics*, 9, 379-384. <https://doi.org/10.1007/s12369-017-0401-3>
- Lin, H., Chi, O. H., & Gursoy, D. (2020). Antecedents of customers' acceptance of artificially intelligent robotic device use in hospitality services. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 29(5), 530-549. <https://doi.org/10.1080/19368623.2020.1685053>
- Lucas, G. M., Gratch, J., King, A., & Morency, L. (2014). It's only a computer: Virtual humans increase willingness to disclose. *Computers in Human Behavior*, 37, 94-100. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.04.043>
- Luczak, H., Roetting, M., & Schmidt, L. (2003). Let's Talk: Anthropomorphization as means to cope with stress of interacting with technical devices. *Ergonomics*, 46(13-14), 1361-1374. <https://doi.org/10.1080/00140130310001610883>
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. Harper & Row Publishers.
- Merrill Jr, K., Kim, J., & Collins, C. (2022). AI companions for lonely individuals and the role of Social Presence. *Communication Research Reports*, 39(2), 93-103. <https://doi.org/10.1080/08824096.2022.2045929>
- Moussawi, S., Koufaris, M., & Benbunan-Fich, R. (2021). How perceptions of intelligence and anthropomorphism affect adoption of personal intelligent agents. *Electronic Markets*, 31, 343-364. <https://doi.org/10.1007/s12525-020-00411-w>
- Mullins, L. A., Woodland, A., & Putnam, J. (1989). Emotional and social isolation among elderly canadian seasonal migrants in Florida: An empirical analysis of a conceptual typology. *Journal of Gerontological Social Work*, 14(3-4), 111-129. https://doi.org/10.1300/J083V14N03_08
- Nass, C., Moon, Y., Fogg, B., Reeves, B., & Dryer, D. (1995). Can computer personalities be human personalities? *International Journal of Human-Computer Studies*, 2(43), 223-239. <https://doi.org/10.1145/223355.223538>
- Nass, C., & Moon, Y. (2000). Machines and mindlessness: Social responses to computers. *Journal of Social Issues*, 56(1), 81-103. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00153>
- Nass, C., Steuer, J., & Tauber, E. (1994). Computers are social actors. *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*. 72-78. ACM. <https://doi.org/10.1145/191666.191703>
- Nass, C., Steuer, J., Tauber, E., & Reeder, H. (1993). Anthropomorphism, agency and ethopoeia: Computers as Social Actors. *Proceedings of the International CHI Conference*, 111-112. CHI. <https://doi.org/10.1145/259964.260137>
- Neff, G., & Nagy, P. (2018). Agency in the digital age: Using symbiotic agency to explain human-technology interaction. Z. Papacharissi (Ed.), *A networked self and human augmentics, artificial intelligence, sentience içinde* (ss. 97-107). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315202082-8>

- Patel, S. B., Lam, K., & Liebrez, M. (2023). ChatGPT: Friend or foe. *Lancet Digit. Health*, 5, e102-e103. [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(23\)00023-7](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(23)00023-7)
- Perlman, D., & Peplau, L. A. (1984). Loneliness research: A survey of empirical findings. P. L. A., & S. E. Goldstone (Eds.), *Preventing the harmful consequences of severe and persistent loneliness* içinde (ss. 12-46). DHHS Yayınevi.
- Pradhan, A., Findlater, L., & Lazar, A. (2019). “Phantom Friend” or “Just a Box with Information” personification and ontological categorization of smart speaker-based voice assistants by older adults. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 3, 1-21. <https://doi.org/10.1145/3359316>
- Robinson, H., Broadbent, E., & MacDonald, B. (2016). Group sessions with Paro in a nursing home: Structure, observations and interviews. *Australasian journal on ageing*, 35(2), 106-112. <https://doi.org/10.1111/ajag.12199>
- Salles, A., Evers, K., & Farisco, M. (2020). Anthropomorphism in AI. *AJOB Neuroscience*, 11(2), 88-95. <https://doi.org/10.1080/21507740.2020.1740350>
- Skjuve, M., Følstad, A., Fostervold, K. I., & Brandtzaeg, P. B. (2021). My chatbot companion - a study of human-chatbot relationships. *International Journal of Human-Computer Studies*, 149 (102601). <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2021.102601>
- Skjuve, M., Haugstveit, I. M., Følstad, A., & Brandtzaeg, P. (2019). Help! Is my chatbot falling into the uncanny valley? An empirical study of user experience in human–chatbot interaction. *Human Technology*, 15(1), 30-54. <https://doi.org/10.17011/ht/urn.201902201607>
- Song, S. W., & Shin, M. (2022, Eylül 14). Uncanny valley effects on chatbot trust, purchase intention, and adoption intention in the context of e-commerce: The moderating role of avatar familiarity. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/10447318.2022.2121038>
- Svendsen, L. (2005). *A philosophy of boredom*. Reaktion Books Ltd.
- Ta, V., Griffith, C., Boatfield, C., Wang, X., Civitello, M., Bader, H., & Loggarakis, A. (2020). User experiences of social support from companion chatbots in everyday contexts: Thematic analysis. *Journal of Medical Internet Research*, 22(3), e16235. <https://doi.org/10.2196/16235>
- Tiwari, S. C. (2013). Loneliness: A disease? *Indian Journal of Psychiatry*, 55(4), 320-336. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.120536>
- Troshani, I., Rao Hill, S., Sherman, C., & Arthur, D. (2021). Do we trust in AI? Role of anthropomorphism and intelligence. *Journal of Computer Information Systems*, 61(5), 481-491. <https://doi.org/10.1080/08874417.2020.1788473>
- Wagner, K. & Schramm-Klein, H. (2019). Alexa, are you human? Investigating anthropomorphism of digital voice assistants—a Qualitative approach. In *50th International Conference on Information Systems (ICIS)*, 1-17. AIS.
- Wang, P., & Shao, J. (2022). Escaping loneliness through tourist-chatbot interactions. *Information and Communication Technologies in Tourism 2022: Proceedings of the ENTER 2022 eTourism Conference*, 473-485. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-94751-4_44
- Waytz, A., & Epley, N. (2012). Social connection enables dehumanization. *Journal of experimental social psychology*, 48(1), 70-76. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2011.07.012>
- Waytz, A., Epley, N., & Cacioppo, J. T. (2010). Social cognition unbound: Insights into anthropomorphism and dehumanization. *Curr Dir Psychol Sci*, 19, 58-62. <https://doi.org/10.1177/0963721409359302>
- Weiss, R. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. MIT Press.
- Weizenbaum, J. (1996). ELIZA—a computer program for the study of natural language communication between man and machine. *Communications of the ACM*, 9(1), 36-45. <https://doi.org/10.1145/365153.365168>

- Youn, S., & Jin, S. (2021). In AI We trust? “The effects of parasocial interaction and technopian versus luddite ideological views on chatbot-based customer relationship management in the emerging feeling economy”. *Computers in Human Behavior*, 119, 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106721>
- Zamora, J. (2017). I’m sorry, dave, i’m afraid i can’t do that: Chatbot perception and expectations. *Proceedings of the 5th International Conference on Human Agent Interaction*, 253-260, ACM Press. <https://doi.org/10.1145/3125739.3125766>
- Zehnder, E., Dinet, J., & Charpillet, F. (2021). Social virtual agents and loneliness: Impact of virtual agent anthropomorphism on users’ feedbacks. *Advances in Usability, User Experience, Wearable and Assistive Technology: Proceedings of the AHFE 2021*, 285-292. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-80091-8_33
- Zumstein, D., & Hundertmark, S. (2017). Chatbots an interactive technology for personalized communication, transactions and services. *IADIS International Journal on WWW/Internet*, 15(1), 96-109. <http://www.iadisportal.org/ijwi/papers/2017151107.pdf>

ChatGPT as a Solution to Emotional Loneliness: A New Tool for Interpersonal Communication

Elif Başak SARIOĞLU*
Esra Pelin GÜREGEN**

In an era where loneliness is increasingly recognized as a critical public health issue, the surge of artificial intelligence (AI) in personal and social domains prompts a pivotal question: Can AI, specifically conversational agents like ChatGPT, mitigate the experience of emotional loneliness among young adults? This study probes the intersection of technology and human emotion, exploring the viability of ChatGPT as a companion tool for university students grappling with the nuances of emotional loneliness.

Emotional loneliness, as distinguished from social loneliness, is not merely the absence of social contact but a deeper, more subjective experience of feeling disconnected and emotionally isolated. It is characterized by the absence of significant emotional attachments and a perceived lack of meaningful communication. As society navigates the complexities of modern relationships, AI agents present a unique interface for interaction, offering consistent and responsive communication. This research examines how students perceive, interact with, and assign emotional value to ChatGPT in the context of their experiences of loneliness.

Adopting a qualitative research approach, the study conducted in-depth interviews with students from a Communication Faculty of the Fenerbahçe University in Istanbul. Participants were selected based on their engagement with ChatGPT and their self-reported experiences of emotional loneliness. The data gathered from these interviews were analyzed through content analysis, allowing for the extraction of themes related to participants' emotional states, coping mechanisms, and their perceptions of the efficacy and ethical considerations of using AI for emotional support.

* Doç. Dr., Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, 0000-0001-5558-6596, elifsarpca@yahoo.com

** Arş. Gör., Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, 0000-0003-3564-7560, ep.guregen1@gmail.com

The advent of artificial intelligence (AI) has introduced novel means of interaction, with implications for addressing emotional loneliness, a prevalent concern in modern society. This study explores the potential of ChatGPT, an AI-driven conversational agent, in providing emotional support to university students who experience emotional loneliness, defined as the distressing feeling that accompanies a lack of emotional connection despite potential social presence. Emotional loneliness contrasts with social loneliness by reflecting an internal state of emotional need that is not met by superficial social interactions. It is a subjective feeling of isolation that arises from the absence of meaningful emotional attachments. With the rise of AI technologies like ChatGPT, this research investigates whether such tools can serve as a bridge in fulfilling the emotional gaps experienced by individuals, especially in the context of the impersonal digital communication landscape that characterizes contemporary life.

The methodology employed a qualitative research design, centered on the experiences of students from a prominent Communication Faculty of the Fenerbahçe University in Istanbul. The study was structured around in-depth interviews, providing a rich source of qualitative data. These interviews were meticulously analyzed using content analysis to extract themes surrounding the use of ChatGPT in the context of emotional loneliness. The sample comprised individuals who had interacted with ChatGPT and self-identified as experiencing emotional loneliness. The analysis yielded insightful perspectives on ChatGPT's role as a potential companion tool. A fraction of the participants reported a sense of comfort in their interactions with ChatGPT, valuing its constant availability and non-judgmental conversational setting. For these students, ChatGPT offered a platform for emotional expression that they might otherwise suppress in traditional social settings due to fear of judgment or misunderstanding. Conversely, other participants expressed skepticism, questioning the depth and authenticity of the connections formed with an AI. Concerns were raised about the potential for AI to provide genuine empathy and understanding, which are crucial elements of emotional support. Despite the acknowledgment of ChatGPT's advanced conversational abilities, there was a prevailing sentiment that AI could not replicate the complex emotional exchanges inherent in human relationships.

Another theme that emerged was the anthropomorphic interaction with ChatGPT. Students often attributed human-like qualities to the AI, facilitating a deeper engagement. This anthropomorphism was double-edged; while it allowed for a more meaningful interaction, it also led to critical reflections on the nature of connection and the limitations of AI in providing true emotional companionship. The implications of ChatGPT's integration into the emotional landscape of university students are profound and multifaceted. This study's findings suggest that while ChatGPT has the potential to offer a unique form of companionship, it is not without its complexities and challenges. For some participants, ChatGPT serves as a valuable outlet for emotional discourse, providing a space for expression free from the risks of human judgment. These interactions, often characterized by the immediacy and anonymity that ChatGPT provides, can offer temporary relief from the pangs of loneliness.

However, the data also indicates that ChatGPT's role is supplementary at best. The conversational AI, despite its advanced algorithmic design and ability to simulate human-like interactions, falls short

of delivering the empathic, nuanced, and contextually aware responses that define human empathy and understanding. The emotional support that ChatGPT provides is perceived as inherently limited by its artificial nature. The AI's responses, while sophisticated, lack the depth of emotional intelligence that comes from lived human experiences and shared realities. Moreover, the study highlights a critical discourse on the ethical and psychological implications of forming attachments with AI. Participants voiced concerns about the long-term impact of relying on AI for emotional support, particularly regarding the potential for these technologies to impede the development of real-life social skills and emotional resilience. There is an undercurrent of unease about the extent to which AI should be anthropomorphized, with students questioning the sustainability of emotional connections founded on algorithmic interactions. The research underscores the necessity for a balanced approach to AI's role in society. It calls for a deeper exploration of how AI can be ethically and effectively integrated into mental health strategies, particularly for addressing widespread issues like loneliness. There is a clear need for further investigation into the development of AI systems that are not only technologically advanced but also ethically attuned to the emotional needs of users.

In closing, this study contributes to the growing body of literature on the social and emotional functions of AI, emphasizing the potential and limitations of ChatGPT and similar technologies in mitigating emotional loneliness. It beckons a future where AI, while recognized for its supportive capabilities, is also approached with caution and critical consideration, ensuring that the human element remains central in the age of digital companionship.